

5

2022

»» Frygt ikke ««

Indhold – »Frygt ikke«

3 Giv os mod og visdom

– leder

4 Den grønne emeritus

– portræt af Peter Fischer-Møller

7 Tro på det – klima, håb og handlekraft

– en bog om klimaudfordringer

10 Klimasituationen – set fra Burundi

– hvordan ser det ud midt i Afrika?

12 Et bæredygtigt liv i praksis

– Morten Lerstrup Hyllebergs overvejelser

16 Er den grønne omstilling en »fetich«?

– hvordan skal kirkerne bidrage?

18 Skaberværket bør være helligt

– naturen har værdi i sig selv

21 Bøn er en daglig og vigtig aktivitet for mig

– serie om bøn

22 Leder- og medarbejderdage

22 Navne

23 De rapkæftede er også Guds børn

– portræt af Jamie Cunningham, nvalgt ledelsesmedlem

26 Den røde kirke

– serie om menigheder

28 Når kirke staves med stort K

– om Kirkernes Verdensråds general-forsamling

30 Oasemenighed i Viborg Baptistkirke

– baptistmenigheden er lukket

32 Amerikaner, der er grebet af Købner

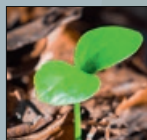
– historiker skriver om Holocaust

34 Klimajul i Burundi

– hvad kan vi gøre?

36 Julens paradoks

– klumme

[📷] S.Tsuchiya
– Unsplash

Udgivet af Baptistkirken i Danmark
Nummer 5, 2022 – 169 . årgang

Udgivelsesdatoer og deadlines

Nr. 1: 10. februar. Deadline 5. december
Nr. 2: 28. april. Deadline 20. februar
Nr. 3: 14. juli. Deadline 8. maj

baptist.dk kan læses på www.baptist.dk.
Følg også bladet på Facebook.

Bladet kan modtages som lydfiler på CD ved henvendelse til Sekretariatet.

Redaktion

Hanne Kiel, ansvarshavende redaktør
tlf. 3190 8190, hanne_kiel@hotmail.com
Vibeke Dalsgaard, tlf. 2262 8839, vibekekd@baptist.dk
Jamie Cunningham,
tlf. 6089 1441, jamielynn.cunningham@yahoo.com
Lone Møller-Hansen, tlf. 2347 4015, lone@baptistkirken.dk
Renate Zimmermann,
tlf. 6165 2656, renatezimmermann@gmail.com
Gitte Elleby, redaktionssekretær
tlf. 2299 0424, gitte@baptistkirken.dk

Oplæser og ansvarlig for lydudgaven på CD: Ole Engel

Giv os mod og visdom

Hvordan bevarer vi tro og håb i denne dobbelte klima- og økonomiske krise?

[≡] Lone Møller-Hansen

[📷] S.Tsuchiya – Unsplash

Der er mange måder at reagere på klimakrisen. De fleste er heldigvis holdt op med at benægte problemet. Andre går i den anden grøft, har fået klimaangst og vil ikke sætte børn i verden. Nogle håber, at en eller anden opfinder en vidundermaskine, der kan opfange CO₂ og gemme det af vejen. Hvad håber du på?

De store skridt

Lige nu skruer vi alle ned for varmen og siger ›ingen julelys«. Mest fordi vi er ramt på økonomien. Det er den største motivation for handling. Godt, at det så også gavner miljøet!

Men vi er ikke meget for de store indgreb. Det går ud over vores humør. Flere har kødløse dage, og mange har investeret i elbiler. Men de store skridt mangler vi at tage. Det, der virkelig gør en forskel. Men hvad er det så? Ingen flyrejser? Så kan vi måske skruer ned for vores effektivitet og få sjælen med? Men hvad med julepynt, julegaverne og flæskestegen?

Når bladet udkommer, har vi sikkert fået en regering,

som har mange løfter, der skal indfries. Vi kan bede om, at klimaløfterne står på linje med plejesektoren. For hvad er du mest bange for: At blive syg, gammel – eller at dine oldebørn må sulte?

Håb forude

Jesus siger: »Frygt ikke«. Han giver os håb. Troen på ham er uafhængig af indpakningen. Generationer har levet enklere, end vi gør. Vi kan godt!

»Tro på det«, siger Ida Aukén. »Vi er nødt til at ›walk the talk‹«, siger biskop emeritus Peter Fischer-Møller, en ildsjæl i Grøn Kirke.

»Naturen skal igen være hellig, så vi respekterer den som Guds værk og noget, der har en værdi i sig selv og ikke kun er til for vores skyld«, skriver Helle Lith fra Estland. Så tænker jeg; skal juletræet i år være af plastik til genbrug?

Jeg ender med at bede: »Herre, giv os sindsro til at acceptere de ting, vi ikke kan ændre, mod til at ændre de ting, vi kan, og visdom til at se forskellen!«

Glædelig jul – trods alt!

Grafisk design: pedersen & pedersen
Trykkeri: Jørn Thomsen Elbo
Oplag: 2.800

baptist.dk er Baptistkirken i Danmarks kirkeblad og kan sendes til alle med tilknytning til en baptistmenighed.

Artikler er ikke nødvendigvis udtryk for Baptistkirken i Danmarks eller redaktionens holdning. Idéer, artikelforslag og digitale billeder modtages gerne.

Baptistkirken i Danmark
Sekretariatet
Lærdalsgade 7, st.tv., 2300 København S
Tlf. 3259 0708 – mandag-fredag kl. 9-12
E-mail: info@baptistkirken.dk
Hjemmeside: www.baptistkirken.dk

Henvendelse om adresseændring til din lokale menighed.
Dødsfald og nye medlemmer indberettes til Sekretariatet.

Gaver til baptist.dk: Kan indbetales på 3201 10042879 eller MobilePay 911 118 mærket »baptist.dk«. Gaver er fradragsberettigede efter gældende regler.

Den grønne emeritus

Naturen er stadig en integreret del af biskop emeritus Peter Fischer-Møllers liv. Han har ikke givet slip på Grøn Kirke.

[≡] Lone Møller-Hansen

[📷] Bente Munk og Lone Møller-Hansen

Peter Fischer-Møller tager imod i sit nye hjem i Lyngby. En hvid patriciervilla med en stor have. Nærum-banens skinner skiller hækken og Sorgenfri slotspark. Her er plads til to generationer, men sønnen med familie bor lige nu i Skotland. Overetagen er lejet ud. Han tager et par Crocs på og viser rundt i haven med et bugnende drivhus.

Peter Fischer-Møller har knapt fundet ud af, at han er gået på pension efter 14 år som biskop i Roskilde Stift. Han er stadig med i Grøn Kirke under Danske Kirkers Råd (DKR), ligesom da han var formand for rådet. Han husker, hvordan den daværende kirkeminister Birthe Rønn Hornbech beskyldte kirken for at være politisk, da de ringede med kirkeklokkerne i anledning af COP15 i 2009. Men de ringede jo til gudstjeneste. I Københavns Domkirke. En klimagudstjeneste – og klimaet angår jo hele kloden, så derfor måtte kirkerne godt ringe over hele landet.

Kritikken forstummede. Siden er det gået op for de fleste, at klimakrisen også skal tages alvorligt af kirken. »Store dele af den prote-

stantiske tradition har udviklet en teologi, der fejlagtigt antager, at mennesket er skabt til at herske over jorden. Men hvis alle havde et forbrug som danskerne, var der brug for fire jordkloder. Vi har kun én«, siger den engagerede biskop emeritus.

En succes

Han er glad for, at Grøn Kirke er en succes. Over 300 kirker har anmeldt sig som grønne kirker. Det kræver, at man kan krydse af ved 25 punkter på en liste med 48, fordelt på seks grupper, mindst to tiltag i hver gruppe. Frit valg.

Kirkens liv handler bl.a. om gudstjenester og undervisning. *Information og forankring* – vælg mellem det, der står i kirkebladet og på hjemmesiden. *Kirkens indkøb*; mere grønt og mindre forurenende. I *kirkens energiforbrug* kan de fleste nu sætte kryds pga. energipri- serne. Under *kirkens transport* – et cykelstativ signalerer, at man kan andet end køre i bil til

kirke. Og endelig *kirkens affald*. Og *kirkens jorder*, kirkegårde og ca. 8.000 ha landbrugsjord, som folkekirken råder over.

»De andre nordiske lande var først, men deres grønne tiltag var mere bureaukratiske. Grøn Kirkes styrke er det lokale. Det handler om at øve sig.« Han og fru Bente spiser kun halvt så meget kød i dag som for ti år siden.

Hvad med bilen i carporten, er den på el?

»Nej, vi lavede en beregning. Den var ikke kørt færdig og kører langt på literen. Indregner man produktionen af en elbil – hybridbiler har bare signalværdi – svarede det sig ikke i CO₂-regnskabet. Men den næste bil skal være en elbil«, forklarer han.

Den første kikkert

Peter Fischer-Møllers interesse for naturen tog form, da han efter konfirmationen kom i klasse med en dreng, der var interesseret i fugle. Med sin første kikkert opdagede han som 13-årig forskellen på en tornirisk og en gråspurv. Lidt ligesom dengang Adam gav dyrene navne. »Ved du, at der er halvt så mange fugle i dag som for 50 år siden? De har mistet deres levesteder ...«

Han voksede op i Charlottenlund med havet →

»Hvis alle havde et forbrug som danskerne, var der brug for fire jordkloder.«

De røde crocs
med chilier til havebrug.

» Gud bærer os stadig. Det kristne
håb er, at vi ikke er overladt til os
selv.«

Drivhuset bugner stadig i oktober.

→ og skoven. Forældrene havde sommerhus i Nordjylland. Selv har han ét på Læsø. Naturen er en integreret del af hans liv. Den store Flora Danica-bog står på gulvet, endnu i plastemballage. En gave ved afskeden som biskop. Han kæmper forgæves med at få ild i brændeovnen.

»Med Brundtland-rapporten i 1987 gik det op for flere af os, at der er grænser for vækst. Vores teologi var blevet spændt for forbrugsvognen. Men jeg var jo bare præst på landet, i forsamlingshusets bestyrelse og den slags.«

Ny i klassen

Så blev han biskop. Som »ny i klassen« forslø han bispekollegiet, at de skulle gøre noget ved COP15 – og som det ofte går, hang han på den. Det blev til engagementet i Grøn Kirke. Han blev også formand for Danmission. På sine rejser rundt i verden opdagede han allerede da klimakrisen i Indien, Myanmar, Madagaskar og Libanon: »Vi skulle have gjort noget for længe siden. Det bliver bare dyrere at rette op på vores fejltagelser.«

Nu er Folkekirken trådt i karakter, fortæller han. En »storesøster til Grøn kirke«, Folkekirkenes Grønne Omstilling, er et fireårigt projekt,

som Peter Fischer-Møller blev formand for, da det blev sat i søen sidste nytår. Fire ansatte og 16 mio. kr. i ryggen: »Kirkens ansvar er i dag bredere anerkendt og forankret.«

Halter frikirkerne efter?

»Nej, ikke ideologisk. I er mindst lige så optagede af den dagsorden, men mange har ikke hverken økonomiske eller personalemæssige ressourcer. Der er da flere grønne frikirker.« Biskoppen har fået talt sig varm: »Vi er nødt til at »walk the talk«. Vi må feje for egen dør for at være troværdige. Det vigtigste er dog ikke vores relativt lille forbrug i forhold til det øvrige samfund, men at vi kan påvirke holdninger.

Det handler om vores natur- og menneskesyn. Som Guds skaberværk har naturen værdi i sig selv, og vi kan alle gøre noget, selvom vi er syndere. Og så er vi ikke alene i verden. Gud bærer os stadig.

Det kristne håb er, at vi ikke er overladt til os selv. Gud er nærværende i hvert eneste menneske med sin hellige Ånd. Og ånd og materie er ikke skilt ad, som i det gamle natursyn med jorden som en ressource for os mennesker. Vi er forbundet. Alle sammen. Det er inkarnationen. Gud blev menneske. Han deler vores liv og vores verden.«

Peter Fischer-Møller slutter med en bredside: »Det er også os, der er med til at brænde skove af i Amazonas. De vil dyrke sojabønner til vores grise.«

»Grøn Kirkes styrke er det lokale. Det handler om at øve sig.«

Tro på det – klima, håb og handlekraft

En bog om klimaudfordringerne
skrevet af Ida Auken.

[≡] Vibeke Dalsgaard

[📷] Grønningen 1 og Steen Brogaard

Hvad sker der med mennesker, når det fulde omfang af klimakrisen rammer dem? Hvordan reagerer vi, når vi erkender, at den kendte verden er truet og indenfor en menneskealder vil gennemgå store negative forandringer? Det har Ida Auken skrevet en personlig og engageret bog om. Bogen er faktabaseret uden at være tung, så jeg oplevede både at blive personlig berørt og klogere af at læse den. Selv om jeg selvfølgelig ikke kan yde den fuld retfærdighed, fortæller jeg med glæde om erfaringerne ved læsningen.

Ida Auken er opvokset i en politisk engageret familie, og alligevel skulle hun blive voksen, inden hun for godt 20 år siden blev klar over,

at vores jord er truet. Truslen fra den accelererende klimakrise er så voldsom, at hun dengang mest havde lyst til at lægge sig under dynen og blive der i meget lang tid. En god ven fik hende tilbage på sporet, og siden har hun brugt næsten al sin tid på at slå for klimaet.

Protester er ikke nok

Det er forståeligt, at nogen føler sig magtesløse og andre protesterer og demonstrerer for at sætte fokus på klimaudfordringerne. Temperaturen stiger, isen i polaregnerne smelter, havet stiger med katastrofale følger for mange folk i verden, ørkerne bliver større, og mange dyre- og plantearter forsvinder – bare for at nævne nogle af de udfordringer, vi står overfor.

Ida Auken er dog overbevist om, at protester gør det ikke. Vi må finde løsninger på udfordringerne. Som nation og som enkeltpersoner kan vi heldigvis forbedre situationen. Bogen rummer mange positive løsningsmodeller, der ikke er plads til her, men det vigtigste er, at →

»Protester gør det ikke.
Vi må finde løsninger på
udfordringerne.«

»» Truslen fra den accelererende klimakrise er så voldsom, at hun dengang mest havde lyst til at lægge sig under dynen. ««

→ Danmark fortsætter både forskning og anvendelse af vedvarende energi.

Danmark udleder kun 0,1 % af verdens CO₂, så betyder det noget, hvad vi gør? Ja! Hvis vi intensiverer vores viden og fremstilling af energi gennem vind, sol og bølger, kan vi påvirke verdens store nationer til at gøre det samme. Derigennem kan vores indflydelse blive langt større. Hvis mennesker rundt omkring i verden tænker Danmark, hver gang de tænker alternativ energi, kan det ovenikøbet blive en god forretning – og det gør jo ikke noget, selv om det selvfølgelig ikke er det vigtigste.

Vi skal gå foran!

Det er vigtigt, at vi gennemfører en omstilling af transportsektoren (biler, tog, fly og skibe) fra benzin og olie til grøn el, brint og metanol. Flyrejser skal vi prøve at holde på et minimum. Måske kan man holde en lige så god ferie med bil eller tog. Turen ned til købmanden skal være på gåben eller cykel, og så kan vi alle sammen overveje, om vi måske kunne klare os med en delebil eller en lejebil.

Landbruget – og forbrugerne – skal omstilles fra kød- til langt mere planteproduktion. Den enkelte kan bidrage med at spise min-

dre kød. Vi behøver ikke at blive vegetarer eller veganere, men vi bør overveje at spise plante-baseret bestemte dage eller generelt at spise mindre kød. Flere arealer både her i Danmark og ud over verden skal gives tilbage til naturen. Vi skal særligt være opmærksomme på jordens regnskove, som er helt vitale for verdens dyreliv og for at binde CO₂.

Videnskæssigt og økonomisk skal vi hjælpe udviklingslandene til omstilling til grøn energi. Derudover er det vitalt, at vi støtter verdens kvinder, så de selv kan bestemme, hvor mange børn de vil sætte i verden. Befolkningstilvæksten er også en latent trussel for klimaet og er årsag til en stor del af fattigdommen i udviklingslandene.

I de vestlige lande køber vi ufattelige mængder af tøj, og meget af det billige tøj er produceret under forhold for arbejderne og klimaet, som vi ikke accepterer i vores del af verden. Men vi vil paradoksalt nok gerne købe det. Vi skal klare os med mindre tøj, gå hyppigere i genbrugsforretninger og være opmærksomme på, om det er produceret under ordentlige forhold.

»» Vi må aldrig opgive håbet om, at vi som fællesskab og enkeltpersoner kan handle. ««

Hold håbet i live

Ida Auken har flere gange skullet slås med sig selv for at holde håbet, om at det vil lykkes, levende. Efter det katastrofale COP15 møde i København i 2009 var det svært at tro på, at det internationale samfund ville og kunne gøre noget radikalt for klimaet. Senere har det udviklet sig positivt, og man har sat mere ambitiøse mål, men der mangler stadig meget. Det er især store folkerige lande som Kina, USA og Indien, der har svært ved at få regering og befolkning til at arbejde med.

Vi må aldrig opgive håbet om, at vi som fællesskab og enkeltpersoner kan handle, så det afhjælper de forandringer, vi oplever i klimaet. Ida Auken tilskriver sin håbefuldhed, at vi som kristne er blevet bedt om at være i verden for verden. »I er jordens salt og verdens lys«¹, sagde Jesus, og det beder hun os alle om at være – også i forhold til klimaudfordringer.

Jeg lukkede bogen med en følelse af at være rørt, grebet og håbefuld – og ikke så lidt klo-gere.

Ida Margrete Meier Auken

- cand. theol. og medlem af Folketinget siden 2007 – for SF 2007-14, Radikale Venstre 2014-21 og Socialdemokratiet 2021-
- miljøminister i Helle Thorning-Schmidts regering 2011-2014

IDA
AUKEN
TRO PÅ DET
KLIMA,
HÅB OG
MIDLEKRAFT

Klimasituationen – set fra Burundi

Ligesom i Danmark taler vi i Burundi ofte om vejret. Mest om regnen, der enten snart kommer, er tilpas lige nu eller er så voldsom, at afgrøderne skyller ned i dalen.

Brændebesparende ildsteder.

Tanganyika-søen er vokset.

[≡] [📷] Steen Jep Emming

Burundi har fire årstider – to regntider og to tørtider – og det er altafgørende, at markerne på højene bliver tilsået samtidig med, at regntiden starter, og at regnen derefter kommer i passende mængder. Burundi er på størrelse med Jylland, og befolkningen dyrker de fleste fødevarer selv. En tørke som dem, man har set i Etiopien og andre steder, vil være katastrofal for landets 12 millioner indbyggere og øjeblikkelig skabe en fødevarerkrise.

Regnen er essentiel

Den livsvigtige regn dannes blandt andet ved fordampning fra urskoven, der oprindeligt strakte sig fra Rusizi-sletten nord for Tanganyika-søen op til vulkanerne mellem Congo og Rwanda. En del af urskoven blev på et tidspunkt

» Byområder og marker oversvømmes, og søens dyr – flodheste, krokodiller og slanger – kommer pludselig meget tæt på beboelserne. «

ryddet for at skabe landbrugsjord, men det standsede man for 40-50 år siden, og resten er nu fredet og udlagt som nationalparker.

Større klimaforandringer, som vi ser på vores breddegrader med højere temperaturer og hyppigere voldsomme vejrphenomener, oplever vi ikke i Burundi. Regnmønstret og temperaturerne er stort set uforandrede i forhold til det, jeg husker fra 1980'erne. Dog er vandet i Tanganyika-søen steget næsten en meter over normalen de seneste år. Det er dog set før. I 1964 var vandstanden faktisk højere end nu. Til gengæld var vandstanden en meter under normalen, da vi besøgte Burundi i 2007. Så der er variation i regnmængderne over årene i nogle af de områder, som Tanganyika-søen afvander i Burundi, Tanzania, Congo og Zambia.

Stigende vandstand

Den stigende vandstand er et stort problem for de mange mennesker, der har bosat sig tæt på søen de senere år. Byområder og marker oversvømmes, og søens dyr – flodheste, krokodiller og slanger – kommer pludselig meget tæt på beboelserne. Her ønsker man, at regeringen bygger diger, der kan beskytte mod den stigende sø og de svulmende floder. Men Burundi er et af verdens fattigste lande, så det er der ikke plads til i statsbudgettet, og derfor må folk i de berørte områder enten flytte eller selv tage affære.

Manglende regn

Men hvor for meget vand er et problem ét sted, kan manglende regn være det et andet sted. I de østlige egne, hvor landet flader ud mod Tanzanias savannelandskab, er regnen mere ustabil. Men da Burundis befolkningstal er fordoblet på 30 år, er man nødt til at bosætte sig og dyrke jorden i de mere ugunstige egne.

Klimadebat og -aftryk

Klimadebatten fylder ikke meget i Burundi. Med næsten 1.000 km til nærmeste ocean og en laveste højde på 773 meter over havet er en stigning på en meter i verdenshavene ikke en direkte trussel. Landets klimaaftryk er begrænset, for el-forsyningen kommer fra vandkraft, og der er ingen boligopvarmning. CO₂-udledningen kommer fra bilerne i det omfang, man kan skaffe diesel og benzin til dem, så en reduktion af et i forvejen meget lille klimaaftryk er ikke på dagsordenen.

Burundi har andre problemer

Til gengæld kæmper Burundi med fødevarer-sikkerhed, økonomi og befolkningstilvækst, og

befolkningstilvæksten er måske det vigtigste at tage fat på. Vores samarbejdskirke – UEBB – har familieplanlægning med i de undervisningsprojekter, de gennemfører i landområderne, og selvom emnet traditionelt ikke er noget, man taler om, kan flere og flere se nødvendigheden af, at befolkningen ikke bliver ved med at vokse, som den har gjort hidtil.

Vi ser også brændebesparende initiativer. Det meste madlavning sker på bål, så man laver ildsteder i ler eller stål, der koncentrerer varmen fra bålet op imod gryden, så den ikke spildes på omgivelserne, for selv om træerne vokser hurtigt, kniber det ofte med at skaffe brænde.

Steen Jep Emming

- deltidsudsendt til Burundi fra 2021-2022 og arbejdede kvart tid i DESITEK.
- arbejder som drift- og økonomidirektør i DESITEK A/S
- siden 2007 hjulpet med vandprojekter i Burundi
- maskiningeniør fra Odense Teknikum
- 2½ år på værkstedet i Musema, Burundi, sammen med Erna og Ole Emming
- 1.-9. klasse på Odense Friskole, 10. klasse på Missionærbørneskolen i Nyantanga, Rwanda

» Burundis befolkningstal er fordoblet på 30 år, så man er nødt til at bosætte sig og dyrke jorden i de mere ugunstige egne. «

Et bæredygtigt liv i praksis

Jeg blev nysgerrig på, hvordan jeg kunne leve indenfor skaberværkets rammer – så godt jeg nu kan – og det vil jeg forsøge at beskrive.

Famillien Hylleberg 2017
foran det første runde hus.

»Arkitekten« Hanne
og Anton.

»» Desværre lykkedes det ikke udelukkende at benytte genbrugsmaterialer, så vores hus er ikke fri for at belaste kloden. ««

[≡] Morten Lerstrup Hylleberg

[🔒] Private

At opleve det skønne forår og sommeren fra en traktor med lukkede vinduer med en giftsprøjte efter blev til sidst mere, end jeg kunne klare. Den agro-kemiske industri havde og har et fast greb om verdens fødevarereproduktion, og jeg var lønslave i den pengemaskine. Det fik mig til at kigge efter andre måder at producere fødevarer på.

Planetære grænser og natursyn

I den vestlige verden har vi et natursyn, der ikke respekterer skaberværket. I den bedste mening har vi udviklet en økonomisk model, som effektivt skaber økonomisk fremgang, men ikke har indtænkt skaberværkets græn-

ser som naturlige begrænsninger. Derfor er skaberværket ude af balance på en måde, der truer vores civilisation.¹

Ånd eller materialisme

Mit udgangspunkt var at frigøre mig fra det, som vestens kultur og tradition forventer af os. Vi uddanner os til en plads på arbejdsmarkedet, tager store lån for at få hus, bil, familie m.m. – og bruger de næste 30 år på at betale tilbage, mens vi forhåbentlig nyder livet. Pave Frans påpeger, at den livsstil ofte er forbundet med manglende åndelighed, der tit opvejes af »materiel trøst« i form af et unødvendigt overforbrug.²

CO₂-lager som bolig

Det første trin var at komme til at leve uden at være bundet af gæld og dermed styret af at skulle skrabe et ofte stort beløb sammen hver måned. Det har Hanne og jeg indfriet ved selv at bygge vores eget hus i natur- og genbrugsmaterialer. Halm optager CO₂ ved dets tilblivelse. Og når ballerne bliver en del af et hus, fungerer de som CO₂-lager, indtil huset en dag genbruges og/eller komposteres.

At benytte genbrugsmaterialer sparer planeten for udledning af ny CO₂ for at producere

nye materialer. CO₂-besparelsen ved at genbruge betonfliser og mursten er stor, for produktionen af nye er stærkt CO₂-krævende. Desværre lykkedes det ikke udelukkende at benytte genbrugsmaterialer, så vores hus er ikke fri for at belaste kloden, men det peger i en bæredygtig retning.

Huset er rart at bo i, og det har været lærerigt at bygge, men indimellem også en hård proces. Det tog tre år og kostede ca. 350.000 kr. og tre årsværk – uden at stifte gæld i finansverdenen. Jeg er glad for ikke at bakke op om den med månedlige rentebetaling.

Spildevand

Vi håndterer selv vores spildevand i et pilefordampningsanlæg. Vi fælder pilen om efteråret og bruger den til opvarmning af huse og til kompostmateriale. Vores »affald« bliver til en ressource, når det håndteres rigtigt. Den løsning mindsker transport af store mængder næringsmættet vand og i samarbejde med naturen forvandles næringsstofferne til nye brugbare materialer.

El og varme

Når solen skinner, er vi selvforsynende med el, men solcellerne svarer ikke længere helt til vores forbrug, så vores strømforsyning er en del af elnettet. Pt. er vi ekstra motiverede til at spare på strømmen ved bl.a. at sætte timere på kontakterne, så der ikke er forbrug kl. 17-21, hvor transportprisen er ekstra høj. Vi har en masseovn, men er også tilsluttet →

Tilbygningen, værelser til børnene, 2020. Strå som klimaskærm.

Morten Lerstrup Hylleberg

- familiefar med hustru og tre børn og gør det selv entusiast
- har selvstændig virksomhed med formidling og iværksætterier
- en fortid som økologisk landmand og politibetjent
- halmhusbygger og lokalsamfundsaktivist!

→ Egebjerg Nærværme, som er et lille lokalt varmekværk baseret på afbrænding af lokalt produceret flis.

Frihed eller forbrug

Der er en snorlige sammenhæng mellem indtjening og forbrug: Jo »rigere« vi er på penge, jo mere forbruger vi. Det er ikke foreneligt med skaberværkets grænser, og derfor opstår de kriser, vi befinder os i. Derfor kan det være en fin ting ikke at tjene så mange penge, og gældfriheden har i vores familie betydet, at vi gennem en del år har levet for ca. 250.000 kr. brutto om året. Det er tæt på fattigdomsgrænsen, inden den blev afskaffet, men vi har aldrig for alvor manglet noget vigtigt.

Jordens gaver

For mig giver det mening at dyrke jorden på en måde, så jordens frugtbarhed og artsrigdom bevares, samtidig med at jeg producerer fødevarer. Derfor dyrker jeg den jord, jeg har adgang til, efter permakultur- og skovhaveprincipper. Den produktionsform modvirker klimaforandringerne ved at lagre kulstof, samtidig med at den er robust overfor tørke

og skybrud. Gjort rigtigt, kan metoderne producere mere mad pr. arealenhed eller pr. energienhed end vores traditionelle fødevarereproduktion.³ Permakultur kræver flere hænder, men det er godt at arbejde i haven og samtidig få vedligeholdt min jordforbindelse, få frisk luft og motion – imens maden gror rundt om mig i et omfang, så jeg i perioder dårligt kan nå at høste den.

Vand

For at kunne sikre en fødevarereproduktion i haven er vand en væsentlig og til tider uregerlig størrelse. Indimellem regner det slet ikke, og andre gange styrter det ned, og ingen af delene er godt. Derfor er en vandreserve vigtig, og jeg har gravet en vandtank på godt 16 m³ ned i jorden. Jeg samler regnvand fra taget og bruger det pt. til toiletskyl, som faktisk er knap ¼ af en husstands vandforbrug! Senere skal vi også bruge det til vaskemaskine og måske opvaskemaskine. Derudover har jeg

med vandtanken sikret en fornuftig mængde vand til brug i have og drivhus.

Besparelser

Drivhuset bygger jeg lige om lidt, og dermed bliver sæsonen for hjemmedyrket mad udvidet. Produktion af egen mad mindsker mængden af transport og emballage, og råvarerne er helt friske. Vi spiser lidt af hvert, handler så lokalt som muligt og begrænser mængden af kød. Det er også planen at lave en biomile i drivhuset hver vinter. Ved at kompostere lokal biomasse kan vi på den måde opvarme drivhuset om vinteren og lave kompost til brug for den kommende vækstsæson.

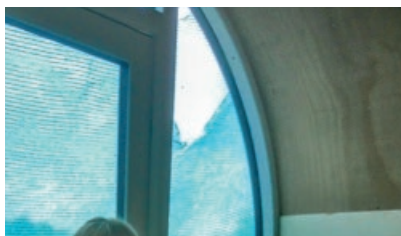
Genbrug

Når man har fået styr på de basale behov som ly, læ og mad, kan man bevæge sig videre til det øvrige forbrug af tøj, transportmidler, ferier, legetøj, digitale dimesdutter osv. Alt dette kan ofte skaffes både brugt og billigt i fysiske eller digitale butikker. Vi går i genbrugstøj, køber brugte cykler, biler, mobiltelefoner osv. Det sparer jordkloden for CO₂-udledning, fordi tingene bruges helt op.

» I den vestlige verden har vi et natursyn, der ikke respekterer skaberværket. «

» Vores ›affald‹ bliver til en ressource, når det håndteres rigtigt.«

Tanke og ord skaber handling

Al forandring begynder i menneskets sind og tanker. Derfor er det helt afgørende, hvordan vi tænker. Det bedste bud på at tænke bæredygtighed er følgende: En given handling er bæredygtig, hvis du kan gentage den igen og igen og igen generation efter generation, uden at handlingen fratager kommende generationer samme muligheder. Den definition er til at huske, og den forsøger jeg at filtrere mine handlinger igennem for at tjekke, om jeg er på rette vej.

Et andet filter er at tænke på det ›affald‹, vi står med ét sted, som en ressource et andet sted. Dermed bevarer det sin værdi. Altså en cirkulær tankegang. Fx vil vores hus være nemt at pille fra hinanden til sin tid, og materialerne kan enten genbruges direkte i et andet byggeri eller komposteres og blive til næring for ny vækst af fx byggematerialer, mad eller lignende.

Problemet er løsningen

Et sidste filter er ideen om, at problemet ofte

er løsningen. Det kan føre til, at du ser andre og nye muligheder. Det er en spændende øvelse at få mest muligt ud af mine nære omgivelser med mindst muligt input – bortset fra min egen passion og skabertrang.

Læs artiklen i sin fulde udstrækning på www.baptist.dk

» Der er en snorlige sammenhæng mellem indtjening og forbrug: Jo ›rigere‹ vi er på penge, jo mere forbruger vi.«

1 Dr. theol. Ole Jensen: ›I vækstens Vold‹ og ›På kant med klodens klima – behovet for et ændret natursyn‹.

2 Pave Frans: ›Laudato Si – lovet være Du‹.

3 Mira Illeris og Esben Schultz: ›Permakultur‹, s. 34 især

Er den grønne omstilling en >fetich<?

Det kan synes indlysende, at kirkerne skal bidrage til den grønne omstilling. Der er jo også det med skaberværket, som vi skal passe på.

»» Som kirker har vi intet særligt at bidrage med i forhold til den grønne omstilling. Her er politisk handlekraft langt mere effektiv. ««

» Vi er bange for de enorme omvæltninger, det kræver at komme klimaforandringer til livs. «

[≡] Johannes Aakjær Steenbuch

[📷] Praveen Kumar Mathivanan

Som kirker har vi adgang til en lang asketisk tradition for mådehold, som har formet kristendommen siden de første århundreder. Godt nok er det de færreste af os, der er klar til de helt store omvæltninger. Ligeftrem at skille os af med alt det, vi ejer, og flytte ud i ørkenen eller skoven – dét er vi næppe klar til. Derfor begynder vi i det små. Fx skiftes plastikkopper ud med keramikkrus til kirkekaffen, og selvom det næppe betyder meget i det samlede regnskab, kan vi da nok få en fornemmelse af at have gjort noget.

Det kan da i hvert fald ikke skade – eller kan det? Hvad nu hvis de små ting, vi gør, i virkeligheden gør mere skade end gavn, fordi de får os til at glemme behovet for mere grundlæggende forandringer?

Vi stirrer os blinde ...

Filosoffer, herunder slovenske Slavoj Žižek, har talt om, hvordan vi i det senmoderne, kapitalistiske samfund dyrker »feticher¹«, der giver os en fornemmelse af kontrol, uden at vi rent faktisk har det. Vi stirrer os blinde på noget hårdgribeligt for at få en oplevelse af at have styr på en kaotisk verden, vi i grunden ikke har styr på.

Det gælder nok også den grønne dagsorden. Vi ved udmærket godt, at vi hver især kan gøre forsvindende lidt for klimaet, men ved at fokusere al vores opmærksomhed på noget

småt og overkommeligt, som plastikkopper, kan vi bilde os selv ind, at vi da gør noget, at vi da er på vej.

Faren ved at tro, at vores egen lille indsats gør en forskel, er, at vi overser, at det eneste, der batter, er store politiske forandringer. Når det kommer til stykket, er det måske ikke så mærkeligt, hvis vi er bange for de enorme omvæltninger, det kræver at komme klimaforandringer til livs.

Det gode jeg vil, gør jeg ikke!

Ret nemt bliver vores små tiltag noget, vi skiltes med, som når man kalder sig »grøn kirke«. Det er der i sig selv intet galt i, men risikoen er, at vi forsømmer at gøre noget mere gennemgribende ved problemerne. I værste fald får den grønne bevidsthed os til at underprioritere alt det andet, som vi også er sat i verden for at gøre.

Som kirker har vi intet særligt at bidrage med i forhold til den grønne omstilling. Her er politisk handlekraft langt mere effektiv. Det, som kirkerne til gengæld kan gøre, er at forkynde evangeliet sådan, at vi minder os selv og hinanden om, at vi ikke har »ret«, selvom vi har gjort nok så meget for at gøre det rigtige.

Kritikere af den grønne dagsorden hævder af og til, at man har sat en slags miljømæssig arvesynd i stedet for den kristne, som der dog

i det mindste var tilgivelse for. Men problemet er måske lige så meget, at vi ikke forstår problemernes omfang, fordi vi er uvillige til at tale om synd som et grundvilkår i alt, vi gør.

Evangeliet sætter os fri

Hvis kirken kan noget særligt, må det være at bruge Paulus' ord om, hvordan vores gode intentioner kan gøre mere skade end gavn, når vi bruger dem til at retfærdiggøre os selv. En sund selvkritik er nødvendig for at se virkeligheden i øjnene. Kristendommens tale om synd og nåde gør det klart, at intet af det, vi gør af egen kraft, er »godt nok«.

Når vi forstår, at det, vi gør, ikke slår til, kan vi måske også acceptere, at der ikke altid er noget at stille op. Det er ingen undskyldning for ligegyldighed, men det kan også betyde, at vi ikke i selvtilfredshed kan hvile på laurbærrene. Evangeliet sætter os fri, men fri til at gøre noget.

Det kan altså være godt nok med plastikkopper, men der er også andet at tage sig til.

Johannes Aakjær Steenbuch

- ph.d. i patristik, studiet af kirkefædrene, og cand.mag. i filosofi
- medlem af *Teologisk Forum* i BaptistKirken

1 Af latin *facticus*, der betyder »kunstig« – i overført betydning bruges udtrykket om ting, som vi viser en overdreven ærefrygt, og som man derfor ligger på maven for.

Skaberværket bør være helligt

Vi skal ændre fokus. Skaberværket er helligt og frelsende og ikke primært til, for at mennesker kan opnå økonomisk vækst.

» Spørgsmålet er, om vand kun har en hellig betydning, når det bliver brugt til en dåb. ««

[≡] Lone Møller-Hansen

[📄] Private

Klimakrisen får nogle progressive regeringer til at investere i bæredygtig økonomi. De forbyder brug af naturressourcer, der ikke kan fornys og reducerer – eller i bedste fald stopper – forurening af atmosfæren. Det ser ud til at være en uskyldig måde at sikre økonomisk vækst på. Men resultatet er stadig voksende brutal produktion og forbrug. Det er ironisk, at vi skal løse problemerne med global forurening, tab af biodiversitet og voksende klimaforandringer, mens den grundlæggende bekymring for de fleste regeringer er økonomisk vækst eller mangel på samme.

Skabelsen som instrument

En del af problemet er faktisk det teologiske syn på naturen, som er udviklet i de protestantiske lande siden industrialiseringen. Vi har fået et instrumentalt syn på skaber-

» Guds hensigt er både at frelse mennesker og at hele den skabte orden. ««

værket. Vi mener, at skaberværkets primære funktion er at sikre en evig forbedring af menneskers velfærd. Det er en tilgang, der er centreret omkring mennesket, som om alt på vores planet skal opfylde vores behov.

Det er sandt, at der ikke ville været noget menneskeligt liv på jorden uden frugtbar jord, rent vand og passende vejforhold. Men det betyder ikke, at menneskets behov er den eneste grund til, at der eksisterer et ikke-menneskeligt skaberværk.

Naturen har værdi i sig selv

Ifølge Bibelen har naturen en værdi i sig selv. Faktisk har Gud forudsat en orden, som er til gavn for både mennesker og resten af skaberværket; sabbatsreglerne sikrer hvile for både menneskene og planeten. Der står også i Bibelen, at skaberværket har et guddommeligt fællesskab med Skaberen. Skaberværket tilbeder Gud.¹ Og den nytestamentlige menighed tvivler ikke på, at Guds hensigt er både at frelse mennesker og at hele den skabte orden: »Ske din vilje, som i himlen således også på jorden«².

Men denne basale relation mellem Gud som Skaber og det ikke-menneskelige skaberværk er blevet overskygget af en forståelse, der adskiller krop og sind, det materielle og det åndelige. Dermed blev alt ikke-men-

neskeligt passivt underlagt mennesket. Det betyder, at vi har adskilt skaberværket fra frelsen, og vi begrænser dermed Guds handlinger til udelukkende at være åndelige.

Gud handler i det fysiske

Men Gud handler igennem de fysiske elementer. Eksempelvis vand, brød og vin – i dåb og nadver. I vores estiske frikirke tradition anses dåben ganske vist som en symbolsk handling. Men vi anerkender, at vand bringer liv. Alt liv på jorden er afhængigt af vand. Vand kan imidlertid også medføre lidelse; sømænd dør på havet, og landsbyer bliver skyllet væk.

I Det Gamle Testamente har vandet dog også en frelsende funktion, da jøderne krydser Det Røde Hav og senere Jordan. I den kristne dåb bringer vandet et ekko af denne historie. Skabelse og frelse bliver bundet sammen. Teologen Paul Tillich skriver: »Hvis naturen mister sin kraft, bliver sakramenterne vilkårlige og ubetydelige.«³ Derfor er der behov for, at naturen, Guds skaberværk, igen skal forstås som helligt.

Vand som helligt

Spørgsmålet er, om vand kun har en hellig betydning, når det bliver brugt til en dåb.

Kan vand ikke også i andre situationer være frelsende og livgivende, som et forvandlende møde med en allesteds- →

»» *Vi ser den fysiske verden
som hellig og et sted at møde en
frelsende og handlende Gud.* ««

nærværende Gud? Fx i et glas vand til en tørstende?

Vi har brug for at se på naturen og skaberværket som helligt og som et mysterium. Når det sker, vil det vække respekt, ærefrygt og beundring. Vi vil opleve naturen, alt skabt, som noget, der tilhører Gud, og så vil fokus flytte sig fra skaberværket til Skaberen, kilden til alt liv.

Vi elsker skaberværket

I den estiske frikirke har vi længe haft en opfattelse af skaberværket som »faldet«. Det mindsker skaberværkets værdi, og dermed mister skaberværket sin kraft til at være et tegn på Guds nåde.

Opfattelsen er, at jorden er forandret, siden Gud erklærede, at alt var såre godt. Dermed skiftede Guds herredømme over til Satans hånd. Hele jorden blev ramt af faldet og menneskelig synd, og det »sande« kristne fællesskab finder sin identitet i at skulle frelses fra denne lidende verden.

Heldigvis bliver Guds skaberværk mere og mere erfaret som godt og smukt også her i Estland. I juni 2020 skrev de estiske baptister under på en fælleskirkelig resolution: »Vi

elsker skaberværket«. Den bekræfter det gode i skaberværket, kalder på omvendelse fra destruktive vaner og inviterer til refleksion og bæredygtige handlinger i kirkerne.

Gud er til stede

Et teologisk skifte er nødvendigt, så vi ser den fysiske verden som hellig og et sted at møde den frelsende og handlende Gud. Vi skal væk fra vores arrogante levevis og få øje på, at Gud er til stede i sit skaberværk – i det, vi ikke kan forklare, såvel som i det, vi kan. Det er et sakramentalt syn på skaberværket, som inviterer mennesket til at acceptere en mere ydmyg plads i skaberværkets fællesskab.

Helle Liht

- teolog, fra Estland, vicegeneralsekretær i European Baptist Federation, underviser på det estiske Free Church Theological Seminary, formand for BWA's udvalg »Creation Care«
- Artiklen bygger på en udgivelse i Journal of European Baptist Studies: »Beyond Instrumentalism and Mere Symbolism, Nature as Sacramenta«

1 Salmernes Bog kap. 19 og 104
2 Matthæusevangeliet kap. 6, vers 10
3 Paul Tillich, The Protestant Era, s. 112

Bøn er en daglig og vigtig aktivitet for mig

Bøn er min løbende tale til eller ønsker til min himmelske Far, hans søn Jesus og Helligånden.

[≡] Ebbe Holm

[📷] Patrick Fore

Mine forældre lærte mig, at jeg ikke skulle bede Vorherre om at få en ny drengcykel i en bestemt farve. Derimod skulle jeg takke for glæden ved at kunne cykle og at gå i søndagsskole og lære om Jesus og hans gode gerninger.

Jeg skulle ikke plage Vorherre eller Jesus om noget. Jeg kunne ikke og skulle ikke diskutere eller forhandle med Gud om, hvad mit liv burde eller skulle indeholde. Jeg kunne højst bede om vejledning og så selv prøve at forstå, hvordan jeg

»Kære Vorherre, tak for i dag – i Jesus' navn. Amen!«

oplevede svar på mine bønner eller ønsker. Men jeg skulle huske altid at bede i Jesus' navn og så lære den bedste bøn – Fadervor – udenad og bruge den under alle livets forhold.

Derfor er også denne korte og indholdsrige aftenbøn blevet den vigtigste bøn for mig, når jeg folder mine hænder og beder: »Kære Vorherre, tak for i dag – i Jesus' navn. Amen!«

Men det kan være svært at begrænse mig til det, når mit daglige liv og de bekymringer, som det skaber, fylder mine tanker. Alt det, der rører sig hos mine nærmeste, samt politikernes håndtering af nære og globale udfordringer. Jeg vil rigtig gerne bede om Vorherres indgriben og tydelige vejledning både til mig selv og de andre.

I Jesus' bjergprædiken bliver vi vejledt i ikke at lade munden løbe. Gud kender jo allerede vores ønsker og behov, så vi kan nøjes med disse ord i vores daglige bøn:

»Far i himlen!

Lad alle forstå at du er Gud,
Lad dit rige blive til virkelighed,
og lad alting blive som du vil have det – her på jorden ligesom det allerede er i Himlen.

Giv os det brød som vi har brug for i dag.
Tilgiv os det, vi har gjort forkert,
ligesom vi har tilgivet andre.
Lad være med at sætte os på prøve,
og befri os fra ondskabens magt.
For du er Gud, du har magten,
og vi vil altid hylde dig.
Amen.«¹

¹ Matthæus-evangeliet kap. 6, vers 9-13 ifølge Den Nye Aftale, Det Danske Bibelselskab 2007

Leder- og medarbejderdage marts 2023

Vigtige kursusdage for menighedsråd og medarbejdere.

[☰] Torben Andersen, generalsekretær

> **M**enighedsledelse og >rekruttering af fremtidens præster bliver hovedtema på to lørdage med samme program i henholdsvis Vaarst og Roskilde Baptistkirke den 18. og den 25. marts 2023. Målgruppen for disse inspirations- og kursusdage er menighedsråd og medarbejdere i menigheder og landsorganisationer.

Kursets indhold

Erhvervspsykolog Mads Lindholm taler om udfordringer ved at være ledelse, når det gælder udvikling, trivsel og teamsammen-sætning. Baptistpræst Ole Lundegaard frem-lægger resultatet af en undersøgelse, der bliver foretaget ved hjælp af et spørgeskema til menigheder i Baptistkirken i Danmark og uddybende samtaler med udvalgte menighe-

der – store og små, med og uden præst. Hvilken fremtid tegner sig i horisonten?

Programmet begynder kl. 10.00 med mulighed for kaffe fra kl. 9.30 og slutter senest kl. 15.30. Vælg en af de to lørdage – sæt X i kalenderen allerede nu. Information om program, tilmelding mv. kommer til menighe-derne. Prisen for at deltage er 100 kr.

Navne

Optaget

Frederikshavn

04.09.2022: David Maran, født 20.01.1988

Døde

Falster

Karen Kanny Kruse, født 14.09.1937, døbt 13.11.1955 i Pandrup, døde 10.09.2022

Frederikshavn

Kaj Knudsen, født 29.07.1937, døbt 13.03.1955 i Tølløse, døde 26.08.2022

Korskirken, Herlev

Kirsten Bendt, født 21.09.1940, døbt 19.04.1959 i Kristuskirken, døde 13.09.2022

Holbæk

Lizie Blichmann Lunding, født 04.12.1933, døbt i Midtjylland 01.06.1947, døde 23.08.2022

Pandrup

Claus Rene Villadsen, født 08.04.1957, døbt 14.09.1980 i Pandrup, døde 25.08.2022
Tage Bech Pedersen, født 13.01.1942, døbt 14.12.1980 i Pandrup, døde 27.08.2022

Regen/Kristuskirken

Anny Ullemose Pedersen, født 17.06.1927, døbt 04.05.1947 i Oure, døde 04.09.2022
Henni Nielsen, født 09.02.1932, døbt 07.11.2010 i Kristuskirken, døde 09.09.2022

Frikirken i Sæby

Lone Daugaard, født 27.04.1959, døbt 26.11.2006 i Bethelkirken, døde 05.09.2022

Bethelkirken, Aalborg

Hans Christian Thingbak, født 07.10.1932, døbt 22.12.1946 i Østervrå, døde 05.08.2022

Karmelkirken, Aalborg

Kirsten Lissi Poulsen, født 09.10.1931, døbt 19.03.1944 i Bethelkirken, døde 05.01.2022

Myrna Dons, født 09.11.1937, døbt 12.06.1955 i Karmelkirken, døde 26.01.2022
Aase Tranholm, født 01.06.1936, døbt 09.12.1951 i Karmelkirken, døde 07.08.2022
Rita Falk Larsen, født 02.07.1945, døbt 01.05.1966 i Karmelkirken, døde 16.08.2022
Edith Thorngaard, født 08.09.1930, døbt 30.09.1945 i Nørresundby, døde 25.08.2022
Ingemann Jensen, født 12.07.1929, døbt 05.09.1943 i Brande, døde 28.08.2022

Saltum/Ingstrup

Erik Jensen (Knast), født 17.09.1924, døbt 19.03.1944 i Aalborg, døde 09.10.2022

De rapkæftede er også Guds børn

Jamie Lynn Cunningham – nyt medlem i BaptistKirkens ledelse – ser ud til at være fyldt af energi: armene gestikulerer og ordene flyder fra hende.

[≡] Renathe Zimmermann

[📷] Jamie Lynn Cunningham

Jamie Lynn Cunningham kommer fra et helt anderledes samfund og ser os, vores kirke og det danske samfund fra en helt anden vinkel.

På trods

Jamie involverer sig – når hun vel at mærke har kræfter til det! En rygmarvsskade har givet alvorlige følgevirkninger og begrænsede kræfter¹, men heldigvis udnytter Jamie tiden og har trodset udfordringerne og de fysiske begrænsninger utallige gange. For Jamie har valgt livet med alt, hvad det indebærer.

Siden 2015 har Jamie været en del af redaktionen af baptist.dk, fordi hun – som hun selv formulerer det – turde sige sin mening i debatten på landskonferencen. Da hun blev »prikket« til at stille op til ledelsen i 2022, smilede Gud, da hun spurgte ham, om det nu igen var en af hans jokes!

»Jeg har altid ønsket at vise min datter, at det er vigtigt at styrke fællesskabet både lokalt og nationalt.

Førhen var det primært min datters liv og menigheden, det handlede om, men hun lever mere og mere sit eget liv, og jeg har fået så mange venner gennem baptist.dk og sommerstævnerne, så nu var det tid«, forklarer Jamie.

»Jeg har altid ønsket at vise min datter, at det er vigtigt at styrke fællesskabet både lokalt og nationalt.«

→ Hvem er Jamie?

»Jeg er vedholdende og udholdende og opnår altid resultater, også hvor det synes umuligt. Den egenskab har gjort, at min datter stadig har sin mor – en mor, der udfordrer sine grænser og tillærte mønstre, som er villig til at gøre det, hun siger, og efterleve det, hun »prædiker«.

Jeg kan være noget af en mundfuld, fordi jeg ikke tøver med at påpege uretfærdighed og magtmisbrug. Det giver nogle gange tæsk, men jeg står ved mig selv og tager konsekvenserne. Mit engagement har altid været at kæmpe for andre og gøre andre glade og tilfredse. Det kan jeg ikke længere, og det har betydet og betyder en svær sortering i mit liv.

For nyligt er jeg blevet klar over, at jeg nyder havearbejde, fordi jeg kan lide at gøre plads, så planter – og også mennesker – kan gro og udvikle sig. Jeg bruger Facebook som en slags dagbog, hvor jeg forhåbentlig kan inspirere nogen med mine refleksioner over det uperfekte liv.«

Jamie Lynn Cunningham

- cand. mag. fra Aarhus Universitet i Religionsvidenskab og Engelsk
- tidligere gymnasielærer, nu førtidspensionist
- bor i Viborg, tilhører Immanuelskirken i Aarhus

»» Der er plads til vækst, når man ikke længere sørger over det, der var engang. ««

Fra indoktrinering til dansk baptisme

Jamie er vokset op i Ohio i et oprindelig metodistisk hjem med kulturkristne forældre:

»Vi lavede absolut intet kristent! Min mor-mor lærte os at bede borbøn.« Efter forældrenes skilsmisse begyndte mor og børn at komme i en evangelisk husmenighed, som Jamie i dag beskriver som en sekt. Det usunde ved religion, hvor ord og handlinger ikke hænger sammen, og hvor overgreb, indoktrinering og udskamning er hverdag, blev tydeligt her. Jamie genkender de mekanismer i vækkelsen i '80erne, og det har givet en forståelse og accept af en mere karismatisk udlevelse af troen, men samtidig også vakt en hunger efter at lære mere teologi og have et historisk-kritisk blik på kristendom: »Jeg er allergisk overfor enhver form for indoktrinering!«

Et helt liv i Danmark

Et år som udvekslingsstudent i 1995-96 blev til et helt liv i Danmark med undtagelse af et år tilbage på college i Ohio og to års udstationering i Ungarn sammen med hendes eksmand. Jamies dysfunktionelle barndom og ægteskab skabte en bund for at være med i baptistkirken. Her blev hun mødt med ros og

anerkendelse af hende og hendes måde at udtrykke sig på. Det var med til at hele hendes brudthed og manglende selvværd.

På spørgsmålet om, hvad Jamie holder af ved Baptistkirken i Danmark, er hun meget klar: »Jeg holder af, at der er plads til debat og diskussion; at der er fokus på uddannelse af præster og ledere, og at der ofte er meget praktiske løsninger på både lokale og internationale udfordringer; og at »næsten« ikke kun er dem, der kommer i kirken om søndagen.«

Kaffebrygning, kagebagning og rengøring er ikke opgaver for Jamie, men at være repræsentant på landskonferencerne, deltage i ledermøder, lave kirkeblad, prædike, holde udeareal og være kontaktperson til menigheder, der lejer sig ind, har været en glæde for hende: »Formidling og brobygning er nok det, jeg er bedst til i kirkeregion.«

Hvad tænker du om dit arbejde i ledelsen?

»At være med er som at lære et nyt sprog. Først vil jeg gerne lære BaptistKirken at kende

fra et ledelsesperspektiv: Hvad arbejder vi helt konkret med? Hvordan støttes menighederne bedst, og hvordan formidles den politiske dagsorden, som en hjælp til menighederne, så de kan koncentrere sig om det, de gør bedst – at være menighed? Så drømmer jeg om, at baptistkirkerne i Danmark generelt kan komme videre fra minderne om »storhedstiden«. At de kan tage udgangspunkt i den aktuelle identitet med de år, der er, og se det som en styrke. Der er plads til vækst, når man ikke længere sørger over det, der var engang.«

Gud og energi

På spørgsmålet om, hvor Jamie får sin energi fra, svarer hun: »Aner det ikke! Det MÅ være fra Gud, for jeg har altid haft overmåde meget energi og *drive*. Jeg har endelig accepteret, at jeg arbejder godt under pres, selvom jeg er blevet bedre til at acceptere, at mine bedste ideer kommer under søvn og hvile. Det har også sin pris, og man ser mig ikke de dage, hvor jeg har det dårligt eller zombiesover.«

»» Jeg er allergisk overfor enhver form for indoktrinering. ««

1 Se baptist.dk nr. 4 2022: »Gå på dine ben«.

Den røde Kirke

›Den røde kirke‹ hedder den lokalt. Den er nu Danmarks ældste baptistkirke, som stadig er i brug. Bygget i 1857 i landsbyen Oure, mellem Svendborg og Nyborg på Sydfyn, er Oure Baptistkirke stadig hus for en af de første danske baptistmenigheder.

[≡] Jamie Lynn Cunningham

[📷] Private

For 167 år siden – i 1855 – havde Oure Baptistmenighed 23 medlemmer. I dag er der kun lidt flere med 32 medlemmer. Forskellen er, at flertallet af de aktive deltagere nu er over 58 år. Og den oprindelige bygning fra november 1857 har nok aldrig set så mange tamiler under taget, som den gør nu. Menigheden har nemlig et tæt samarbejde med *Bethany International Church*, som lejer sig ind. De har lige fejret 30-års jubilæum for den tamilske menighed, så der er stadig kristent liv i den 165 år gamle bygning.

Meget liv førhen

Baptisterne i Oure har oplevet megen fremgang igennem mange årtier, og det hang klart sammen med lokalområdet. Menigheden havde både plads og ressourcer til at lægge mark, hus og folk til i forbindelse med diverse aktiviteter. Menigheden har lagt utrolig mange kræfter især i børne- og ungeaktiviteter med blandt andet sommerlejr på to

» Vi har penge og mange gode idéer, men for få hænder til at udføre dem. «

af medlemmernes marker. Senere blev kirken vært for spejdere i området. Et medlem fra menighedsrådet beretter: »Mange af landsbyens børn har været igennem kirkens døre på grund af de mange børne- og ungeaktiviteter, og jeg har endda hørt en af dem, som ikke hører til kirken, sige med glæde i stemmen som voksen: »Jeg har en gang været baptist!«

De unge flytter

Som mange andre landsbyer oplever Oure en generel nedgang i antallet af børn og unge, for mange rejser og slår sig ned i de større byer, hvor ungdomsuddannelserne og universiteterne ligger. Det kan menigheden tydeligt mærke i 2022, hvor alle aktiviteter ud over søndagsgudstjenesten er nedlagt, selv bedegruppen.

Menigheden måtte lukke spejderkredsen i starten af 2020: »Vi mangler baptistbørn og unge i byen, og de få, som er aktive, er enten ude at sejle med skibet *Logos Hope* med *OM Danmark (Operation Mobilisation)* eller flyttet til storbyen, hvor de læser«, fortæller en af

»» Hvis man havde ressourcerne, er der mulighed for at lave mission blandt disse unge. ««

de tilbageværende fanebærere. Dog sidder to unge kvinder i menighedsrådet.

En anden ildsjæl ser en ny mulighed. Hun glæder sig over et større antal af unge i byen, der går på Skolerne i *Oure Sport & Performing Arts*, som udgør et af Danmarks største kostskolemiljøer med efterskole, kostgymnasium og højskole. Hun siger: »Hvis man havde ressourcerne, er der mulighed for at lave mission blandt disse unge«. Hun har desuden i samarbejde med Borgerforeningen inspireret til, at ruten for juleparaden starter ved højskolen og slutter med æbleskiver i baptistkirken, når byens juletræ skal tændes.

Hjælp til nytænkning

Baptistfamilierne nægter at give op trods de sidste års udfordringer og behovet for at danne et nyt menighedsråd. De tænker især på de ældres indsats og gaver: »Vi kæmper for dem, der er tilbage, og som gav os vores gode økonomi«, siger én af dem. Menigheden var klar over, at der skulle nytænkning til, og der-

for har de gjort brug af Jan Kornholt, menighedsudvikler i BaptistKirken. »Vi har penge og mange gode idéer, men for få hænder til at udføre dem«, fortsætter hun. De fortsætter, så længe de kan, med at finde forskellige til at prædike om søndagen og til at spille på det nye el-klaver, der var en gave, og med at besøge hinanden og yde omsorg, fordi de ingen præst har.

Der er fortsat et solidt samarbejde omkring aktiviteter for pensionisterne mellem »den røde kirke« (baptistkirken) og »den hvide kirke« (folkekirken), fortæller et andet medlem. Hun tilføjer med begejstring, at man i samarbejde med Borgerforeningen laver aktiviteter for alle aldre, herunder Sct. Hans, og for nylig Jan Kornholts »*Walk the Line*«. En tredje bekræfter, at sidstnævnte arrangement var en stor succes, og vedkommende håber på flere af den slags, så resten af indbyggerne oplever, at Oure Baptistkirke fortsat er en synlig drivkraft bag byens fællesskab.

Når kirke staves med stort

K

Omkring 4000 deltagere fra omkring 350 kirker og mere end 150 lande – Kirkernes Verdensråds generalforsamling var en stor oplevelse.

[≡] Ole Lundegaard

[📷] Albert Hillert, Paul Jeffrey og Albin Hillert/WCC

september 2022 deltog jeg som Baptist-Kirkens delegerede ved Kirkernes Verdensråds 11. generalforsamling i Karlsruhe i Tyskland. Ni dage med taler, samtaler, workshops, bibelstudier, gudstjenester og bøn. Det var farverigt, inspirerende og lærerigt.

Farverigt

Her var koptiske kristne i farverige gevandter og hovedbeklædning, afrikanske kvinder i farvestrålende dragter, sortklædte præster med skjorte og flip, lægfolk i korte bukser og sandaler. Alene påklædningen signalerer, at vi er meget forskellige, men det var tydeligt, at her var vi sammen for at fejre glæden over den fælles tro og i anerkendelsen af, at vi trods forskelle er ét. Sammen talte vi om det vidnesbyrd, som Kirken har i verden, og som sker gennem forkyndelse af den treenige Gud og Kristus som verdens håb, men også om at møde verdens

Til gudstjeneste.

magthavere med en fælles stemme, der peger på beskyttelse af de svageste, om menneskerettigheder og om ansvar for Guds skaberværk. Vi fandt stor enhed i disse sager.

Inspirerende

De personlige samtaler – enten som gruppesamtaler eller ved måltiderne – var lærerige og inspirerende. Men ikke mindst gudstjenesterne og bønnerne var noget særligt. Her lød

sange fra hele verden, nogle højtidelige og gamle, nogle nye og ledsaget af caribiske eller afrikanske rytmer, der var salmer og nye lov-sange – alt sammen smukt bundet sammen til en inspirerende helhed. For mig blev ikke mindst gudstjenesterne et højdepunkt.

» At møde verdens magthavere med en fælles stemme, der peger på beskyttelse af de svageste. «

Generalforsamlingens tema – »Kristus bevæger verden mod forsoning og enhed« – blev belyst på mange måder, bl.a. gennem bibelstudier. Her ledt af professor Jack Khalil fra Libanon.

Til venstre: Afgående formand for Kirkernes Verdensråds Centralkomité, Dr. Agnes Aboum fra Den Anglikanske Kirke i Kenya, som ledte forhandlingerne. Til højre: Næstformand Mary-Ann Swenson fra United Methodist Church, USA. I baggrunden Georges Lemopoulos fra Kirkernes Verdensråds stab.

Lærerigt

Flertallet af verdens kristne findes i dag på jordens sydlige halvkugle. De lever ikke under de privilegerede forhold, vi kender. For mange af vores søstre og brødre er hverdagen præget af fattigdom, forfølgelse, for nogle endda af afbrændinger af deres kirker, diskrimination, chikane, miljøproblemer og udfordringer, der er skabt af klimakrisen. Det er tankevækkende og lærerigt at indse, at emner, som vi i den rige verden ofte tænker på som politiske, er dagligdag for en stor del af verdens kristne: menneskerettigheder, rigdom-fattigdom, klima, forurening ... Kirkerne står i første linje, når det gælder at hjælpe, hvor der er nød.

Konflikterne

Der var et par vanskelige spørgsmål på generalforsamlingen. Den russisk-ortodokse Kirke såvel som de ukrainske ortodokse deltog, og det var svært at finde fælles fodslag i vurderingen af konflikten, hvor den russiske kirke jo officielt støtter Ruslands invasion – et syns-

» Klart ønske, at begge kirker fortsat skal kunne rummes i Verdensrådet. «

punkt de stod alene med. Det var dog et klart ønske på generalforsamlingen, at begge kirker fortsat skal kunne rummes i Verdensrådet. Det blev også resultatet, om end der blev udtalt en klar fordømmelse af Ruslands invasion.

Et andet delikat spørgsmål var Israel-Palæstina konflikten, hvor nogle ønskede, at den israelske stat skulle fordømmes som en apartheidstat, mens andre ikke ville tillade den karakteristisk. Her var følelserne stærke og mange. Man sluttede med at udtale, at de to synspunkter findes iblandt kirkerne, og at vi har brug for at arbejde mere med spørgsmålet i fællesskab.

Tænk, hvis det ikke fandtes!

Der rejses ofte kritik af Kirkernes Verdensråd. Nogle finder det for politisk, og at det er for

megen snak og for lidt handling. Men pludselig under generalforsamlingen slog det mig: »Tænk, hvis det ikke fandtes?« Tænk, hvis der ikke fandtes et sted, hvor ortodokse, lutheranere, metodister, anglikanere, uafhængige afrikanske kirker, baptistkirker, pinsekirker og mange flere kunne samles for at prise Gud sammen, diskutere ligheder og forskelle, forholde os til verdens problemer sammen. Det ville være ulykkeligt. I en splittet verden er der brug for, at kirkerne søger enhed. Derfor er det også en glæde, at flere søger optagelse. Det gælder ikke mindst evangelikale og pentekostale kirker på den sydlige halvkugle.

Ole Lundegaard

- præst i Herlev Baptistmenighed
- indtil 2004 underviser på »Skandinavisk Akademi for Lederskab og Teologi« (SALT) i København og på Baptisternes Teologiske Seminarium i Tølløse

Oasemenighed i Viborg Baptistkirke

Viborg Baptistmenighed er nedlagt, men kirkebygningen skal stadig bruges til at forkynde om Jesus.

[≡] Lone Møller-Hansen

[📷] Viborg Oasekirke

Viborg Baptistmenighed er lukket. Menigheden, der blev stiftet i 1947, har overladt en attraktiv kirkebygning i centrum af Viborg til Baptistkirken i Danmark. Og kirkebygningen er lejet ud til Viborg Oasekirke, og det har den faktisk været siden 2017. »Vi er glade for, at bygningen stadig skal bruges til kirke«, siger BaptistKirkens formand Per Beck.

Oasemenigheden er en menighedsplantning fra Silkeborg Oasekirke. Siden 2014 har Henrik Kildahl været ansat som præst med henblik på menigheden i Viborg. Allerede dengang mødtes en lille husmenighed i stuerne en gang om måneden. Henrik Kildahl og hans familie flyttede til Viborg i 2015. I januar 2017 blev han indsat som præst, og siden da har det stille og roligt udviklet sig til et gudstjenestefællesskab. Nu deltager 50-60 børn og voksne i gudstjenesterne.

Dybt taknemmelige

Henrik Kildahl siger: »Vores historie med baptistmenigheden i Viborg er udelukkende

»Vores historie med baptistmenigheden i Viborg er udelukkende positiv.«

»Det er et kæmpestort tab for Viborg, at menigheden har måttet lukke.«

positiv. Vi er blevet budt ind med åbne arme, da vi manglede et sted at være. Det er et kæmpestort tab for Viborg, at menigheden har måttet lukke. Det er trist. Men vi er taknemlige for, at vi fortsat har et center i midten af Viborg, vi kan forkynde Jesus ud fra. Det er stærkt at blive en del af den historie, hvor vi står på skuldrene af baptister, der har arbejdet her lokalt. Selvom det ikke er vores kirke-tradition, kan vi se al den energi, der er lagt i at være kirke i centrum af byen. Vi er ydmyge over at få lov til at fortsætte her.«

Han fortsætter med at sige, at de fortsat er »måbende overfor den venlighed, de har mødt«. »BaptistKirken kunne på 14 dage have solgt denne bygning, som ligger godt og smukt. Vi er dybt taknemmelige for alt det, BaptistKirken har velsignet os med.«

Mange børnefamilier

Oasekirken og baptistmenigheden har haft et godt samarbejde, hvor de bl.a. har holdt fælles julegudstjeneste. Oasekirken er farvet af mange børnefamilier. De bruger krudtet på en børneklub, der holder til i kirken en gang om måneden. Der er gudstjeneste hver anden søndag, hvor der er fast børnekirke.

Og så har de engageret sig i Kirkernes Sociale Arbejde i Viborg, som har eksisteret siden 1877. Det hed dengang Viborg Menighedspleje. De seneste mange år har det kun været folkekirkelige kirker, der kunne blive medlemmer, men nu er det åbent for alle kirkelige aktører. Stiftets diakonipræst er frontløber, og der åbner en genbrugsbutik, der holdes juleaftener og sommerlejr for udsatte, samtalegrupper og et unge-netværk. »Som en lille enhed kan vi bidrage med de få kræfter, vi har – og gøre en forskel. Vi vil rigtig gerne være noget for vores by og især for de udsatte familier«, siger Henrik Kildahl.

Betaler alle driftsudgifter

Der er lavet en lejekontrakt for de næste tre år. Håbet og planen er, at Oasekirken kan købe kirkebygningen om fem år. Lejekontrakten skal genforhandles om tre år, og indtil da betaler Oasekirken alle driftsudgifter for bygningen. Det fremgår af kontrakten, at hvis den nedlagte baptistmenigheds »fredagsfamilie« vil bruge kirken, skal de have lov til det vederlagsfrit, ligesom den kan bruges til kirkelige handlinger som fx bisættelser.

Kirken lejes i øvrigt også ud til en eritreisk ortodoks menighed, en tamilsk menighed og en reformert baptistkirke, som tidligere har været i Bjerringbro.

Dansk Oase er et kirkenetværk, der arbejder for fornyelse, udrustning og mission i Danmark på et luthersk karismatisk grundlag. Baglandet består af 17 medlemsmenigheder, tilknyttede fællesskaber, et stort netværk af præster og lokale ledere fra hele landet.

Læs mere på www.danskoase.dk

Amerikaner, der er grebet af Købner

Lee Spitzer er BWAs Bent Hylleberg. Han er oprindelig jøde og ville skrive den bog, Bent Hylleberg *har* skrevet.

[≡] [📷] Lone Møller-Hansen

»Jeg er ud af en jødisk familie, blev kristen som 14-årig – og det blev min kone Lois faktisk også«, fortæller Lee Spitzer. Den 65-årige historiker har derfor en særlig grund til at interessere sig for jøderne, og ikke mindst Holocaust. Han har skrevet den første bog om »Baptisterne, jøderne og Holocaust«¹. Den handlede om situationen i USA under anden verdenskrig. Hvordan de forskellige amerikanske baptister forholdt sig til nyhederne fra Europa, da de begyndte at dukke op. Da den bog var udkommet i 2017, tog han til Europa og begyndte at forske i arkiverne i England, Frankrig og Tyskland. Det kommer der også en bog ud af, som udkommer dette efterår. Samme tema: baptisterne og Holocaust. Han har også materiale liggende til en bog om Norges baptister og Holocaust, men Covid-19 forhindrede et planlagt besøg i Norge, så den lader vente lidt på sig.

Og så ville han gerne til København, bl.a. for at besøge Købnerkirken og lære mere om Julius Købner, fortæller han. Han oplever et nært slægtskab med denne pionérfigur i dansk baptisme, fordi Købner ligeledes var jøde, før han blev baptist i Hamborg – og fødselshjælper for den første danske baptistmenighed i 1839.

Du har reddet min uge

Det begyndte over en frokost i et cafeteria, hvor baptister fra hele verden var samlet til Baptisternes Verdens Alliances (BWA) årlige møde i Birmingham i Alabama. Jeg kom tilfældigvis til at sidde ved siden af et af BWA's koryfæer – Lee Spitzer. Da han hører, hvor jeg er fra, fortæller han, at han har planlagt et besøg i Danmark, og han fortæller om sin jødiske oprindelse. Og så fortæller han også om et andet ærinde i Danmark. Den efterfølgende

gentagelse resulterer i, at han siger: »Du har reddet hele min uge!« – hvilket var nemt og slet ikke min fortjeneste.

For hans andet ærinde var, at han ville skrive bogen om danske baptister og Holocaust. Og så kan jeg fortælle ham, at den *er* skrevet. Af Bent Hylleberg, som han mærkeligt nok ikke kender. Til gengæld bliver han enormt begejstret og lover al mulig støtte til, at Bents bog »*Dansk baptisme og tysk nazisme*« kan oversættes til engelsk. Den skal nok rettes til, for 650 sider er for stor en bog til de amerikanske forlag, mener han. »Du må gerne sige derhjemme, at jeg er i familie med Købner ...«, slutter han, inden han lover snart at komme til Danmark. Og dialogen mellem Bent Hylleberg og Lee Spitzer er allerede i gang.

En travl pensionist

Lee Spitzer har været både baptistpræst, leder af baptisterne i sin hjemstat New Jersey og frem til 2019 var han generalsekretær for et af de nordamerikanske baptistsamfund, American Baptist Churches USA. En hjerteoperation

»Og så ville han gerne til København, bl.a. for at besøge Købnerkirken og lære mere om Julius Købner.«

» Han ville skrive bogen om danske baptister og Holocaust. Og så kan jeg fortælle ham, at den er skrevet. Af Bent Hylleberg, som han mærkeligt nok ikke kender. «

i 2018 satte en stopper for det organisatoriske arbejde. Til gengæld elsker han at skrive bøger og fotografere, så det helliger han sig nu, og har dermed frihed til at rejse. Den bog, der udkom sidst i oktober i år, hedder »*Sympathy, Solidarity and Silence. Three European Baptist Responses to the Holocaust*«.

Bent Hyllebergs bog på engelsk?

Siden mødet i Alabama i juli har Bent Hylleberg og Lee Spitzer korresponderet. Lee Spitzer fik Bent Hyllebergs bog tilsendt – og fik den også som word-dokument. Med *Google Translate* har han »læst« (orienteret sig i) bogen og er meget begejstret. Det er endnu meget usikkert, hvordan bogen kan udkomme på engelsk, men det er klart, at der vil være en læserskare til en sådan bog. Den skal forkortes til knapt det halve i omfang – et andet større stykke arbejde, som ligger før en eventuel udgivelse. Sådan kan der komme meget godt ud af en snak over en frokost i den store baptistfamilie.

1 Lee Spitzer, »Baptists, Jews, and the Holocaust: The Hand of Sincere Friendship«, 482 sider

Klimajul i Burundi

I Burundi mærker man klimaforandringerne på helt tæt hold. Det har konsekvenser for familierne i Burundi – det vil vi gerne gøre noget ved.

[≡] [📷] Morten Kofoed,
sekretær for International Mission

De tidlige missionærer fortalte, at man i gamle dage kunne stille uret efter regntiderne. Det er nok en sandhed med modifikation. Sol og regn har altid været ustabile, men det er taget til de senere år. De fattige bønder, der i forvejen har svært ved at få hverdagen til at hænge sammen og skaffe mad nok til familierne, oplever hyppigere, at der enten er for lidt regn eller for meget. Og begge dele er skidt. En familie kan godt klare sig uden at sulte et normalt år, hvor der kommer tilpas med regn og sol. Men én fejlslagen eller reduceret høst kan derimod have store konsekvenser for familierne.

Den mere naturlige forklaring skal ses i lyset af blandt andet globale temperaturstigninger og afskovning. Tidligere var store dele af det bjergrige Burundi og nabolandene dækket af regnskov, og landbrugsjorden var relativt frugtbar. Derfor opfattede man også Burundi (og Rwanda) som Østafrikas spisekammer.

»» *En familie kan godt klare sig uden at sulte et normalt år, hvor der kommer tilpas med regn og sol.* ««

I takt med landets eksplosive befolknings-tilvækst er behovet for landbrugsjord steget. Ved selvstændigheden i 1962 var der under to millioner indbyggere i landet. Nu er der cirka 13 millioner! Det giver unægtelig et større pres på landbrugsjord. Så problemerne står med andre ord i kø: Klimaforandringer, udpint landbrugsjord og stor befolkningstilvækst.

I Rubura gør vi noget ved det

Rubura har i mange år været et »kraftcenter« for udvikling. Her er bl.a. en stor og levende menighed, skoler, arbejde blandt batwa og et landbrugsprojekt på præsteskolen. Her er også fortsat udnyttet landbrugsjord. Her forbereder vi i samarbejde med Baptistkirken i Burundi et træplantningsprojekt eller rettere et skovlandbrugsprojekt. På baggrund af en lokal analyse plantes marker og skråninger til med en kombination af afgrøder og træarter, der supplerer hinanden. På skråningerne graves render, der holder på vandet. Træerne kan

bl.a. give skygge til afgrøderne og stoppe erosion, der i et bjergrigt område er et stort problem ved kraftigt regnvejr.

Der plantes forskellige typer træer

Nogle er skyggetræer, og andre er frugttræer, der bidrager til fødevarer sikkerheden. Metoden er også med til at forebygge, at jorden bliver udpint, da kombinationen af forskellige træer og afgrøder bidrager til at højne jordens kvalitet. De traditionelle dyrkningsmetoder har en tendens til at udpine jorden med faldende udbytte til følge. Der etableres også en lille planteskole, så de lokale med tiden kan få træer, de kan plante på skråningerne, så de også kan holde på regnvandet.

Projektet er et lille bidrag til at dæmme op for klimaforandringer, forbedre fødevarer situationen og dermed gøre familierne mere robuste. Samtidig er projektet også med til at udvikle lokal-

samfundet, da aktiviteterne kommer lokalbefolkningen til gode. Endelig er projektet demonstrationsmark for de mange landbrugsaktiviteter, vi er involveret i i Burundi.

Årets julegaver

De seneste år har vi solgt julegaver til fordel for vores arbejde i Burundi. Der har været mulighed for at købe en gave, der kom en familie i Burundi til gode. Det fortsætter vi med i år, da mange familier har nydt godt af det. Gaverne er givet til folk, vi i forvejen har kontakt til, fx gennem batwa-projektet eller menighedernes udadvendte aktiviteter. På den måde bliver det billigere at organisere, da vi allerede har folk i felten.

I år er der mulighed for at gøre en forskel for fattige familier i Burundi ved at købe ...

- myggenet til 50 kr.
- 5 høns til 250 kr.
- 10 træer til 300 kr.
- 1 gris til 450 kr.
- 25 træer til 750 kr.
- 1 hus til 5.000 kr.

Se mere om mulighederne og fremgangsmåden på www.baptistkirken.dk/gaver.

»» *Nogle er skyggetræer, og andre er frugttræer, der bidrager til fødevarer sikkerheden.* ««

Julens paradoks

Julen står for døren. Hvor upraktisk! Man kan hverken komme ud eller ind. Så vi haler den indenfor med hele menageriet af nisser, engle, en mindre skov, stjerner, stearinlys, mad og drikke i læssevis.

[≡] Søren P. Grarup

[📷] Jamie Davies – Unsplash

Vi kalder det juletraditioner og siger, at vi dermed fejrer Kristi fødsel – inkarnationen af Guds evige kærlighed. Den fejring blev i 300-årene placeret lige dér for at komme de hedske solhvervsfester til livs.

En dansk jul er et stort paradoksrod. De fleste folkelige juletraditioner er levn fra den hedske solhvervsfest – adventskrans, julegrønt, æde- og drukgilder, blus (nu lys), gaver og selve festens navn »julk. Det meste har gennem tiden fået en efterrationaliseret, pseudokristelig forklaring vedhæftet. Så er der det kristne såsom julesange, der bliver mere og mere ukristelige, Julemanden (den syriske biskop Nicolaus fra o. år 300, der blev børnenes skytshelgen), som nu optræder i Coca Colas reklameoutfit. Og englene, som er blevet til nissernes hyggelige fætre.

Forargelse fryder

Så er der fyret op til den årlige juleforargelse (også en dansk juletradition) – enten hos fromme kristne, som ønsker en »ren« inkarnationsfejring uden kommercialisering – eller hos socialt bevidste, som ønsker at gøre op med hyperforbruget – eller hos de stressede, der bare bliver mere stressede af juleræset – eller hos ... Der er nok at brokke sig over til jul!

Engang i mine yngre år fandt jeg det betimeligt at skråle med i brokkekoret. Så sagde en ældre, kær og vis søster i menigheden til mig: »Jamen, du bestemmer jo selv, hvor meget du vil køre med på vognen. Du kan jo vælge det, der skaber glæde for dig og dine børn.«

Da forstummede mit brokkekvad. Nu fejrer jeg det ufattelige inkarnationsunder med hele udtrækket – alle de midler, som kan bringe glæde. For inkarnationen – at Gud blev menneske blandt os mennesker – er »en stor glæde for hele folket,« sagde en engel, der ikke var lavet af pap.

Glædelig jul!

